



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים
المقر للتربية المدنية للحياة المشتركة



22 שנים לרצח יצחק רבין מערך פעילות לתלמידי כיתות ז' - ט'

"איזו מדינת ישראל את/ה רוצה?"

מבוא

השנה נציין שבעים שנים להקמת מדינת ישראל ועשרים ושתיים שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. שתי נקודות ציון אלה בלוח השנה הישראלי מזמנות עיסוק והתבוננות במדינת ישראל ובחברה הישראלית, זו הזדמנות לדיון וביורור של דילמות כבדות משקל הנוגעות למאפיינים הבולטים של החברה הישראלית ושאיפות לגבי עתידה של המדינה בשבעים השנים הבאות. משטר דמוקרטי מבוסס על ההנחה כי העם הוא שותף אקטיבי בעיצוב החיים הציבוריים, ולנו כאזרחים במשטר דמוקרטי, יש זכות להביע דעה וחובה להשפיע.

מערך הפעילות שלפניכם, המיועד לתלמידי חטיבות הביניים, מלווה בכרזה "אם רק נדע איך להגיע". המערך הוא מודולרי והוא כולל 5 חלקים.

בחירת מהלך ההפעלה נתונה לשיקול דעתו של המורה:

ביום השנה לרצח יצחק רבין אנו ממליצים לבחור בחלקים א' ו - ג' במערך, העוסקים בכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה - 22 ובעיצוב חזון אישי לדמותה של מדינת ישראל. את יתר חלקי הפעילות העוסקים בדמותה של מדינת ישראל, מומלץ לפרוס על פני השנה כולה, בעיקר לקראת יום העצמאות.

מטרות

1. התלמידים ידונו בדמותה של מדינת ישראל כפי שהיא משתקפת במגילת העצמאות, תוך שימת דגש על הערכים הבאים בה לידי ביטוי.
2. התלמידים ינסחו את חזונם האישי ביחס לדמותה הרצויה של מדינת ישראל.
3. התלמידים יזהו את ההישגים השונים אליהם הגיעה מדינת ישראל במהלך שבעים שנים ואת האתגרים העומדים בפני החברה והמדינה.
4. התלמידים ידונו באפשרויות העומדות בפניהם כבני נוער להיות שותפים למימוש החזון של מדינת ישראל.

חלק א: מדרש הכרזה "אם רק נדע איך להגיע" שעוצבה לציון 22 שנה לרצח יצחק רבין

חלק ב: מגילת העצמאות - מסמך המשקף את ערכי היסוד של מדינת ישראל

חלק ג: עיצוב חזון אישי לעתידה של מדינת ישראל

חלק ד: העתיד בידיים שלנו: מימוש החזון

חלק ה: מעמדות למעשים - מהלכה למעשה

עזרים:

1. מקרן ומחשב מחובר לאינטרנט.
2. כדור צמר / כדור ספוג / דפים לבנים קטנים ריקים.
3. עותקים של הכרזה החינוכית על גבי גיליון 4A כמספר תלמידי הכיתה.
4. עותקים של מגילת העצמאות כמספר תלמידי הכיתה.
5. עותקים של דף המשימה - "אבות מייסדים" כמספר תלמידי הכיתה.

חלק א מדרש כרזה

המורה יאמר:

היום אנו מציינים עשרים ושתיים שנים לרצח יצחק רבין. מתנקש יהודי ירה בגבו של רבין בסופה של עצרת המוניים שקראה "כן לשלום, לא לאלמות".
גם היום, כמדי שנה ב"ב בחשוון, אנו נזכור ונזכיר את הנרצח ואת הרצח, נשוחח על אודות החברה הישראלית ונברר לאן מועדות פניה.

המורה יציג את הכרזה באמצעות מקרן או על-ידי תלייתה במרכז הכיתה וידון עם התלמידים בשאלות הבאות:

- מה אנו רואים בכרזה?
- באילו צבעים וצורות בחרה המעצבת להשתמש?
- מה ההבדל בין המגן דוד המוצג בכרזה לבין המגן דוד המוכר לנו? (ראה נספח ד)
- מה משמעותו של המבוך?
- את מי / את מה יכולים לייצג הקדקודים של המגן דוד?
- מהו לדעתכם הרעיון העומד מאחורי הכרזה?
- אילו שאלות ונושאים מעלה הכרזה לדעתכם?
- איזה מסר מעבירה הכרזה ביחס לחברה הישראלית בהווה ובעתיד?
- מה אנו נדרשים לעשות כאזרחים כדי לממש את המסר שמעבירה הכרזה?
- מה לדעתכם הקשר בין הכרזה לבין יום הזיכרון ליצחק רבין?



הילה חזן שפר, שעיצבה את הכרזה, תיארה את המחשבה שעמדה מאחורי העיצוב:
"אחד האתגרים המשמעותיים ביותר איתם מתמודדת החברה הישראלית הוא, בעיניי, אתגר הסולידריות, ועל כן מבחינתי, זהו נושא הכרזה. אתגר הסולידריות חייב לקבל מרכזיות בסדר העדיפויות בחברה הישראלית.
ידוע לי כי יצחק רבין ז"ל פעל רבות לביסוס השותפות האזרחית במדינת ישראל ולקידום השלום.

בכרזה שעיצבתי המגן דוד מסמל את הלאומיות, והמבוך שבתוכו מסמל את ריבוי הדרכים האפשריות לפתרון בעיה אחת. כמו בכל מסע, אין רק דרך אחת נכונה, יש דרכים רבות המבטאות השקפות ונקודות מבט שונות, ואם נשכיל להבין את הדומה והשונה בינינו, אני מאמינה שנצליח לסלול יחד את הדרך לסולידריות חברתית."

- מה אתם חושבים על דברי המעצבת? האם אתם מסכימים עם ההנחה שלה שיש דרכים רבות לפתרון בעיה? נמקו.



המורה יאסוף תשובות ויסכם חלק זה:

ביום הזיכרון ליצחק רבין, ובפרט השנה שבה נציין גם שבעים שנה למדינת ישראל, חשוב שנדון על אודות החברה הישראלית. באחד מנאומיו אמר יצחק רבין:

"אל תקבלו מוסכמות קיימות, לא בחברה ולא בתחומים אחרים. החברה צריכה לדעת להשתנות. חברה או מדינה שלא משתנה - מתנוונת. המציאות איננה מה שהיה לפני חמישים שנה. ואם יש משהו שצריך לייחד נוער - זו מרדנות נגד מוסכמות. לא מרדנות לשם מרדנות, אלא מרדנות לשם שינוי. קיימו את אשר ראוי לקיים, שנו את אשר ראוי לשנות, והרבה דברים דורשים שינוי."

המורה ישאל:

- איזה תפקיד משמעותי ייעד לכם יצחק רבין?
- מה דעתכם על דבריו אלה?



המורה יאסוף תשובות ויאמר:

יצחק רבין ייעד לכם תפקיד של הובלה ושינוי, הוא סמך עליכם שתדעו לזהות היטב אלו דברים ראוי לשמר ואלו דברים ראוי לשנות, הוא הניח שבידיכם היכולת לערער על מוסכמות, לחשוב על פתרונות, על חלופות ועל הזדמנויות ולהסתכל על המציאות ועל האפשרויות לשפר אותה באופן שתהיה שונה מזו של דור המבוגרים.

ב- 26.7.1994 במהלך הטקס שבו נחתם הסכם השלום עם ירדן אמר יצחק רבין:
"אין לי נכסים, יש לי רק חלומות להוריש לדורות הבאים עולם טוב יותר, מפויס יותר - עולם שנעים לחיות בו. אין זה הרבה מדי."
"

חלק ב

מגילת העצמאות כמשקפת את ערכי היסוד של מדינת ישראל

חלק זה של המערך נחלק לשניים:

בשלב הראשון יעיינו המשתתפים במגילת העצמאות ויבחנו מה היו מטרותיה ומהי דמותה הערכית של המדינה המשתקפת מן המגילה.
בשלב השני המשתתפים יבררו כיצד היו רוצים לעצב את דמותה של המדינה בעתיד, אלו ערכים חשובים להם שיבואו בה לידי ביטוי.



המורה יפתח ויאמר:

נעיין במגילת עצמאות, נבחן מה היה חזונו של מנהיגי היישוב היהודי טרם הקמת המדינה ואחר כך נברר מהי דמות המדינה שבה תרצו לחיות.

ביום ה' באייר תש"ח, 14.5.1948 הכריז דוד בן גוריון על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל. במעמד זה הוקמה מדינת ישראל כמדינה ריבונית ועצמאית.
מומלץ להקרין בפני התלמידים את טקס ההכרזה על הקמת המדינה, אורך הקטע כשתי דקות:

<https://www.youtube.com/watch?v=EfqxqSB5Rl8>

המורה יחלק לכל תלמיד/ה את הנוסח של מגילת העצמאות (נספח א) או לחילופין יקרין את הטקסט בעזרת מקרן ויאמר:

מגילת העצמאות היא מסמך הצהרתי המציין את הסיבות להקמת מדינת ישראל ומציג את אופייה של המדינה החדשה כמשקף את הערכים הבסיסיים של החברה.

המורה יבקש מהמשתתפים לעיין בנוסח המגילה וישאל:
• מה היו מטרות ההכרזה לדעתכם?



להכרזה היו כמה מטרות, ביניהן:

1. לאחד את אזרחי המדינה החדשה ואת יהודי התפוצות סביב הצורך בהקמת המדינה ובביסוס שלטונה וכן לפרסם בעולם את דבר הקמת המדינה החדשה ולבקש מאומות העולם את הכרתן ואת תמיכתן בה.
2. על פי מגילת העצמאות, מדינת ישראל תהיה מדינת הלאום של העם היהודי, הנשענת על יסודות דמוקרטיים. חזון זה שיקף את תפיסתם של מנהיגי היישוב היהודי באותם ימים.

המורה יחלק למשתתפים את נספח ב' ויבקש מהם להגדיר את הנושאים המרכזיים ולאחר מכן למיין את הרשימה על פי הנושאים.

המורה יאמר:

כעת נחזור להווה ונבקש לבדוק איזו מדינת ישראל אתם רוצים?

למורה:

- **שלב א:** המורה יחלק לכל המשתתפים את נספח ג' וינחה אותם לפעול על פי ההנחיות.
- **שלב ב:** בתום שלב א' המורה יבקש מהמשתתפים להתחלק לקבוצות בנות 5-6 משתתפים. כל קבוצה תתבקש לבחור מתוך הטבלה שבנספח חמישה עקרונות החשובים בעיניה ביותר. המורה ירכז את תשובות הקבוצות בטבלה על הלוח.
- **שלב ג:** כל קבוצה תשלח נציג שיתאר בפני כלל המשתתפים את בחירותיהם של חברי לקבוצה.



במליאה

1. המורה ידון עם התלמידים בשונות / בדמיון בין הבחירות השונות של הקבוצות.
2. המורה יבדוק כיצד התקבלו ההכרעות בקבוצות: על פי עקרון הכרעת הרוב? על בסיס מידע ממדינות דמוקרטיות אחרות וכיו"ב?
3. המורה ישאל את המשתתפים האם היו משנים את בחירותיהם, אילו היו נדרשים לעצב את אופייה של מדינת ישראל נכון לשנת 2017, תשע"ח.
4. המורה ירשום על הלוח את רשימת הערכים שנבחרו על ידי הקבוצות.

המורה יאמר:

מגילת העצמאות מפרטת בין היתר את ה'אני מאמין' הערכי של המדינה, וגם היום, 70 שנה לאחר ניסוחה, היא מהווה מצפן ובסיס להתנהלותה של המדינה.

המורה ישאל:

- מה דומה בין הבחירות שלכם לבין 'האני מאמין' הערכי' שנוסח במגילת העצמאות? מה שונה? מהן לדעתכם הסיבות?



המורה יסכם:

אזרחים במדינה דמוקרטית שותפים בעיצוב המציאות החברתית והפוליטית. כאזרחים יש לנו זכות להשמיע את קולנו: להגיב, למחות, להצביע בבחירות. יש לנו זכות, ועל פי אנשים רבים גם חובה, להיות מעורבים, להשפיע. המדינה הדמוקרטית היא בבואה של רצון אזרחיה, של רצונותיהם.

חלק ג

מדינת ישראל – השגים ואתגרים

המורה יאמר:

מדינת ישראל נוסדה לפני שבעים שנה, מבחינת ההיסטוריה האנושית מדובר במדינה צעירה. עם זאת, הישגיה רבים ומעוררי התפעלות, ולצדם מצויים עדיין מספר לא מבוטל של אתגרים שאיתם אנו מתמודדים כמדינה וכחברה. יום הזיכרון לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין מזמן לנו אפשרות לדון בשאלות ובנושאים הנוגעים לחברה הישראלית ולאתגרים העומדים בפניה.

למורה:

- מטרת הפעילות שלפניך היא למנות את ההישגים של מדינת ישראל ושל החברה הישראלית ובצידם לזהות את האתגרים ואת הקשיים שיש לפתור
- המורה יבקש מהתלמידים לעמוד במעגל
- המורה יזרוק מעלה כדור ספוג תוך שהוא קורא בשמו של אחד התלמידים ומנחה אותו למנות הישג משמעותי של מדינת ישראל והחברה הישראלית. התלמיד שתפס את הכדור והציג הישג לבחירתו, יקרא בשמו של תלמיד אחר שיצטרף לחזור על ההישג עליו הצביע התלמיד הקודם ולהוסיף הישג נוסף, וכן הלאה.
- במידה ואחד התלמידים לא זכר למנות את כלל ההישגים שמנו לפניו, יעבור הכדור לידי תלמיד אחר.
- לאחר שהכיתה מנתה כ-10-8 הישגים, יבקש המורה מהתלמידים לשבת במקומותיהם.



המורה יאמר:

בשבעים שנה הספקנו לעשות דברים רבים ומשמעותיים כל-כך, הגענו להישגים נפלאים ובמובנים רבים אנו משמשים מודל למדינות רבות בעולם. בצד ההישגים, יש גם אתגרים אותם עדיין לא פיצחנו, יש עוד דברים ליצור, לתקן.

- המורה ישאל אלו דברים תרצו לשמר במציאות הישראלית ואילו דברים צריך לשנות?.
- המורה יבקש מהתלמידים למנות את האתגרים עמם מתמודדת מדינת ישראל והחברה הישראלית. (יש לכתוב את האתגרים על הלוח).
- המורה יבקש מהתלמידים לעיין ברשימת האתגרים הכתובה על הלוח ולהציע דרכים למיון או לארגון האתגרים. לדוגמה, ניתן להציע את הקריטריונים הבאים: פשוט לעומת מורכב, חיצוני לעומת פנימי, מיידי לעומת ארוך טווח וכדו'.

המורה ישאל:

- איזה מהאתגרים הכתובים על הלוח מתקשר במיוחד ליום הזיכרון לרצח יצחק רבין?



המורה יאסוף את התשובות ויסכם:

מידי שנה ביום הזכרון לרצח יצחק רבין, אנו עוסקים בצורך לקיים דיאלוג עם זולתנו, לכבד את השונה ולנסות ולגשר על מחלוקות בדרכי שלום, דרכי שיח.

חלק ד

העתיד בידיים שלנו: מימוש החזון

המורה יחלק לכל תלמיד צילום של הכרזה בגודל A4 (נספח ו) ויאמר:
עד כה הכרנו את הערכים של מדינת ישראל כפי שהופיעו במגילת העצמאות, שוחחנו על החזון האישי שלכם ביחס לדמותה של מדינת ישראל, הגדרנו את האתגרים העומדים בפני החברה הישראלית וביררנו מהו התפקיד הייחודי שלכם, בני הנוער, בשינוי ובשיפור המציאות.

עתה יש לעבור לשלב המעשי: לבדוק כיצד ניתן להגשים את הציפיות ואת התקוות ולצאת לעשייה ממשית.

המורה יבקש מהמשתתפים להתייחס לדרך שניתן להם ויבקש שכל משתתף ימלא אותו בסדר הבא:

1. להשלים את המשפט: "אם רק נדע איך להגיע..."
2. למקם באחד מהקודקודים של המגן דוד את האתגר המטריד אותו ביותר;
3. לשרטט בתוך המבוך את השביל המוביל לפתרון;
4. למקם את הפתרון במרכז המגן דוד;
5. לכתוב מתחת למשפט "אם רק נדע איך להגיע" שתי דרכים שבאמצעותן ניתן להתמודד עם האתגר;
6. לכתוב באיזה אופן יכול כל אחד מכם לסייע להתמודדות עם האתגר.

למורה:



בתום הפעילות ניתן לאסוף את כל הדפים ולתלות אותם על אחד מקירות הכיתה.

המורה יאמר:

בשנת 1990 כתב סופר הילדים הידוע ד"ר סוס, את ספרו האחרון - Oh, the places you will go, שתורגם לעברית באופן הבא: "אם יוצאים, מגיעים למקומות נפלאים".
שנה לאחר מכן נפטר, ולכן רבים ממכריו ומעריציו מאמינים שהוא כתב את הספר כמעין צוואה לדורות הבאים, כדי שישמש להם מקור להשראה.

המורה יקרין לתלמידים סרטון אנימציה שאורכו כ-3.5 דקות המציג את תוכנו של הספר
<https://www.youtube.com/watch?v=xdjB0Kk9V28>

בתום ההקרנה ישאל המורה:

איזה מסר מעביר הספר / הסרט?



המסר העיקרי שמעביר הסרט מתייחס למסע שכל אחד מאיתנו צריך לעבור, הוא מדגיש את הצורך לצאת לדרך ולא לדרוך במקום. כיצד ניתן לדעתכם להפוך / את המסר של הספר / הסרט למסר חברתי? כללי יותר?

בתום תשובות המשתתפים, יסכם המורה:

המדינה הדמוקרטית היא בבואה של אזרחיה. כל אחד ואחת מכם יכול להשפיע, כל אחד בדרך שלו, בבחירות שלו, על החיים של כולנו כאן.

אם רק נחליט לצאת לדרך כדי לשנות,

אם רק נבחר לנו יעד ראוי,

אם נחליט שאנו משקיעים מאמצים, אוספים כוחות ויוצאים לדרך,

אז יש סיכויים שנגיע למקומות נפלאים, הן ברמה האישית והן ברמה החברתית - כך נצליח לשנות ולשפר את פני המציאות.

פתגם ידוע אומר "גם מסע של אלף מילין מתחיל בצעד אחד קטן". השיח והדיון שהתקיימו כאן בכיתה הם הצעד הקטן שבו מתחיל המסע הגדול בדרך לשינוי ולשיפור שהצעתם.

חלק ה

מעמדות למעשים:

מעורבות בחברה הישראלית

(משך הפעילות 15-20 דקות)

למורה:

לפניך הצעה לפעילות המשך העוסקת במעורבות הלכה למעשה ובתועלת שבתרומה לקהילה ולחברה, הן במימד האישי הן במימד הקהילתי חברתי. פעילות המשך זאת מתאימה לשיעור חינוך או כחלק משיח על מעורבות אזרחית.



לטובת הפעילות יש להשתמש במשפטי העמדות והמעשים המצויים בנספח ד'.

- המורה יבקש מ-15 מתנדבים לעמוד בשורה במקביל ללוח.
- המורה יקריא משפט עמדה וכל תלמיד שמסכים עם העמדה יתבקש לצעוד צעד קדימה.
- בסיום הקראת כל משפטי העמדות יבקש המורה משני תלמידים שצפו במתרחש לסמן בעזרת מדבקות את נקודת הסיום של כל תלמיד.
- המתנדבים יחזרו לנקודת המוצא.
- המורה יקרא משפטי עשייה (נספח ד) הנוגעים למשפטים העמדה.
- מתנדבים שהמשפט רלוונטי לגביהם יצעדו צעד אחד קדימה, בהתאמה למשפטי העשייה.
- לאחר הקראת המשפטים יסמנו שני תלמידים שצפו במתרחש את הפער בין העמדות לבין העשייה, על-פי הסימונים שעל הרצפה.

אם יסתמן פער גדול בין הנקודה שאליה הגיעו התלמידים בתום סדרת השאלות הראשונה לבין סדרת השאלות השנייה,

המורה ישאל:

- על מה מצביע הפער?
- לעיתים יש אי הלימה בין מה שאנו חושבים על משהו לבין מידת ההתגייסות שלנו עבורו.



האם הופתעתם לגלות שיש פער?

במידה והיינו מחליפים את התלמידים שהשתתפו בפעילות בתלמידים אחרים, האם היינו מקבלים תוצאות שונות? מדוע?

3. מה לדעתכם מקורו של הפער בין עמדות למעשים?

המורה יקשיב לתשובות התלמידים ויאמר:

לעיתים הפער הזה נובע מהיעדר זמן, חוסר אמונה ביכולתו של היחיד לשנות, סדרי עדיפויות וכו'.

(חשוב להדגיש שאין צורך להתבייש או להרגיש באי נוחות).

המורה יוסיף כי לעיתים ההשתייכות לקבוצה (צוות פעולה, קבוצת משימה), הידיעה שאתה אינך היחיד שמעוניין לפעול - מחדדת ומחזקת את האמונה ביכולת לשנות, כפי שנאמר "טובים השניים מן האחד"

במידה וניכר פער קטן בין הנקודה שאליה הגיעו התלמידים בתום סדרת משפטי העמדות לבין סדרת משפטי העשייה:

המורה ישאל:

- מה ניתן ללמוד מהתרגיל הקטן שביצענו?
- המורה יאסוף תשובות מהתלמידים ויחדד את המסר: יפה לראות שכאשר אכפת לכם מנושא כלשהו, אתם פועלים כדי לשנות ולשפר. מהן לדעתכם התוצאות של התרגיל הזה בכיתות אחרות בארץ שבהן הוא מתקיים? נמקו. האם יש לדעתכם הבדלים?



המורה יאסוף את תשובות התלמידים ויאמר: אנו לא תמיד פועלים לשנות את המציאות הסובבת אותנו, גם אם אנו מזהים את הצורך בשינוי או בתיקון. ייתכן שאם נבין איזו תועלת אפשר להפיק ממעורבות ומעשייה למען הקהילה והחברה, עד כמה גם אנחנו וגם החברה יכולים להרוויח ולהתקדם - הדבר ידרבן אותנו להפגין אזרחות טובה ומעורבות. לא ניתן להפחית מחשיבותה של קבוצה, של עבודת צוות בהקשר הזה - שיתוף והשתתפות הן בסיס לדיאלוג לשיתוף פעולה.

המורה ישאל:

- האם יש תלמיד בכיתה שרוצה לספר לנו כיצד פעילות שעשה עבור אחרים, בסביבתו הקרובה, שהביאה לשיפור ויצרה שינוי ?



המורה יאסוף את התשובות ויאמר:

במדינה דמוקרטית אזרחים שאכפת להם והם מבקשים להשפיע, יכולים לפעול כיחידים או בקבוצות כדי לשנות את מה שחשוב להם. גם אתם כתלמידים יכולים להיות אזרחים אכפתיים ולהשפיע על מה שקורה מסביבכם, למשל כקבוצה, דרך מועצת תלמידים או תנועת נוער, או אפילו כיחידים. אין ספק שהתרומה שלכם לחברה או לקהילה תהיה מאוד מורגשת - בין אם בסיוע לקשישים, באיסוף מצרכים לנוקמים, בניקוי חופים וכו'.

המורה יסכם:

באחד מנאומיו אמר יצחק רבין: **"אין לי נכסים יש לי רק חלומות להוריש לדורות הבאים עולם טוב יותר, מפויס יותר עולם שנעים לחיות בו. אין זה הרבה מדי".** משפט זה מעביר מסר חשוב לכולנו - לחלום על הטוב, לחתור אליו, לפעול על מנת להשיג את הטוב ולזכור, שהדבר ייטיב עם כולנו.

נספח א

מגילת העצמאות

בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.

מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחזו במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו יישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.

זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי.

השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעיית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על-ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות-זכויות בתוך משפחת העמים.

שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת עמם.

במלחמת העולם השנייה תרם הישוב העברי בארץ את מלוא-חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלוש נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חייליו ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להימנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות.

ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה.

זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.

לפיכך נתכנסנו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט

הבריטי על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל.

אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 - תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת-העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל.

מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות. מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה.

אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבנין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.

אנו קוראים - גם בתוך התקפת-הדמים הנערכת עלינו זה חודשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על שלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.

אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקדמת המזרח התיכון כולו.

אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב היישוב בעלייה ובבנין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידינו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית, על אדמת המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948.

נספח ב

ערכי יסוד המשתקפים במגילת העצמאות

(בלשון המגילה)

עיינו ברשימת הערכים וזהו 2-3 נושאים מרכזיים, מיינו את הערכים הבאים על פי הנושאים.

- **מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני לכל אזרחיה ללא הבדל דת, גזע ומין**
- **מדינת ישראל תשמור על המקומות הקדושים**
- **מדינת ישראל תהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות**
- **מדינת ישראל תהיה פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות**
- **מדינת ישראל תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה**
- **מדינת ישראל קוראת לבני העם הערבי לשמור על שלום ולקחת חלק בבניין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה**
- **מדינת ישראל קוראת ליהודי התפוצות להתלכד ולעמוד לימין מדינת ישראל**
- **מדינת ישראל מושיטה יד שלום ושכנו טובה עם כל המדינות השכנות**
- **מדינת ישראל תשקוד על עקרונות הצדק, החירות והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל**

נספח ג

האבות המייסדים – איזו מדינה אתם רוצים?

דמיינו לעצמכם...

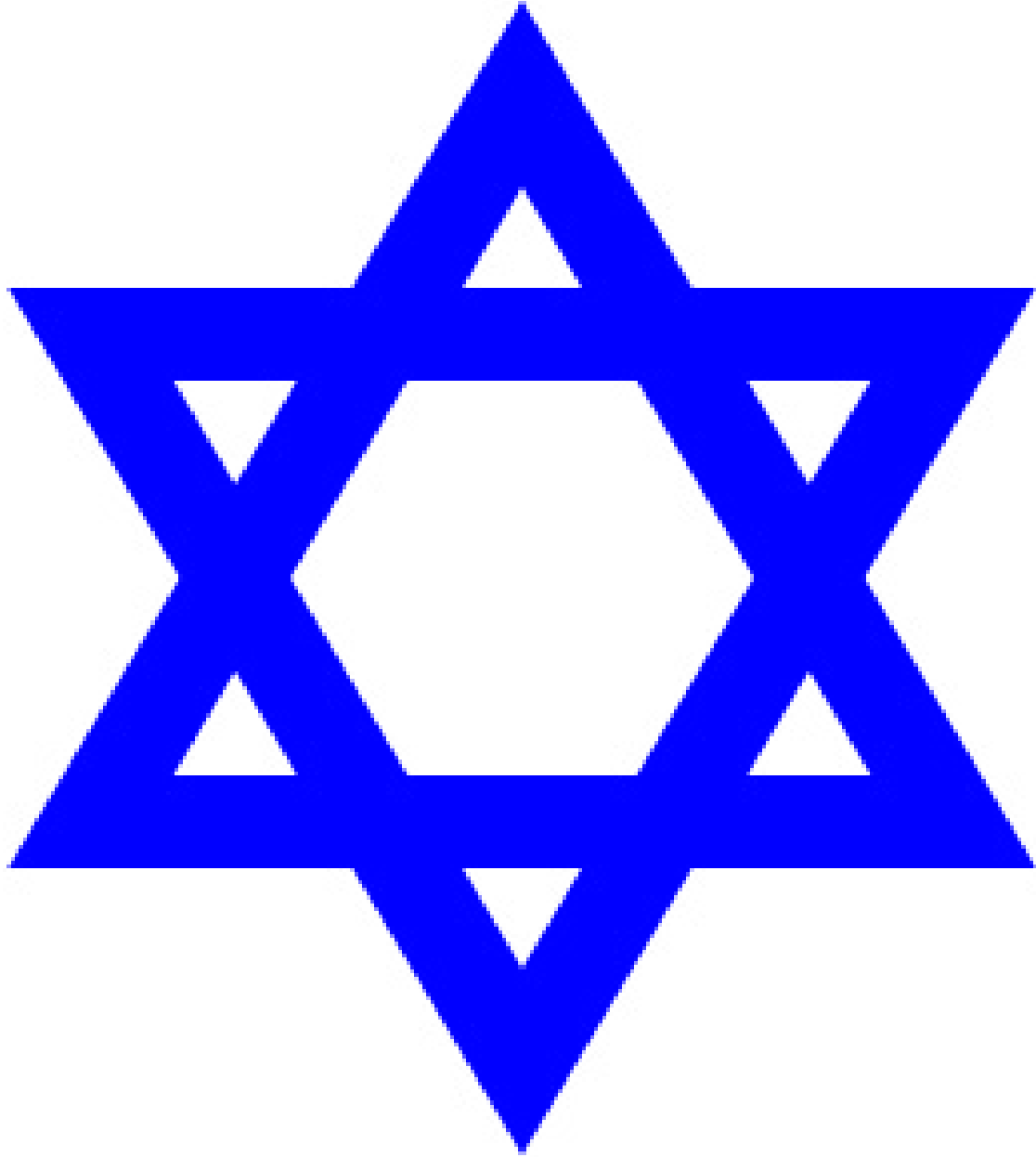
השנה - 1948. נבחרת להיות נציג בנבחרת המכובדת שתקבע את אופייה של מדינת ישראל ותחליט על הערכים המשמעותיים שלאורם תתנהל המדינה שעתידה לקום.

הבחירה בידך! איזו מדינה את/ה רוצה?

בטבלה שלפניך רשומים כמה עקרונות / ערכים בחרו את ה- 7 החשובים ביותר לדעתכם, שעל פיהם צריכה להתנהל מדינת ישראל. אם חסר ערך - הוסיפו אותו בתחתית הטבלה.

דרגו את 7 העקרונות שבחרתם לפי סדר חשיבותם בעיניכם (1 = החשוב ביותר). כיצד תנמקו את בחירותיכם?

שירות צבאי, לאומי או אזרחי לכולם	שוויון הזדמנויות	שמירת השפה העברית	בחירות דמוקרטיות	תשלום מיסים	עידוד קליטת עלייה
חיזוק הערבות ההדדית	מתן חירות אישית	חופש דת ומצפון	מדינת רווחה (מדינה הדואגת לחלשים)	חתימה לשלום עם מדינות ערב	לימודי תרבות ישראל חובה בבתי הספר היהודיים
חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות	חוק חינוך ממלכתי מגיל 3	ריבוי של גופי וערוצי תקשורת	שוויון בפני החוק, הליך משפטי הוגן	שמירת יום השבת וחגי ישראל כימי שבתון	לימודי השפה הערבית בבתי הספר היהודיים
צמצום פערים חברתיים	עידוד יצירה תרבותית מקורית	שמירת כבוד האדם	שמירת החוק	הפרדת רשויות (תלות מינימלית בין הרשות השופטת, המבצעת והמחוקקת)	חופש הביטוי
הזכות לפרטיות ולשם טוב	כבוד לסמלי המדינה	צבא חזק	זכות בחירה לכנסת מגיל 17	חופש העיסוק	אחר



נספח ה

עמדות ומעשים

עשייה	עמדה	
אני עושה ככל יכולתי על מנת להשקיע בלימודים	לימודים זה דבר חשוב, גם כי זה בונה את העתיד וגם כי זה מאפשר להגיע למידע חשוב בכל מיני נושאים	1
אני דואג למלא מים בכלים חד-פעמיים עבור בעלי חיים עזובים	כלבים וחתולים עזובים סובלים מאוד בקיץ	2
אף פעם לא אהיה חלק מחרם על ילדים ותמיד אשתדל למנוע חרם אם אהיה מודע לו	חרם על ילדים הוא דבר נורא	3
אף פעם איני זורק אשפה בשטח ציבורי, ואני פועל כדי שדברים כאלה לא יקרו פה (למשל - אעיר לילד/ה שזורק/ת אשפה במקום ציבורי)	מצב החופים בישראל הוא עגום - המון אנשים משאירים שם זבל אחריהם	4
אני מתעניין בחדשות וקורא / צופה בחדשות לפחות פעמיים בשבוע	במדינה דמוקרטית כמו ישראל חשוב להיות מודעים למה שקורה במדינה	5
אף פעם לא אלעג לשונה או לחלש ממני ואני פועל כדי שדברים כאלה לא יקרו פה	לעג לשונים ממש, בוודאי לחלש, זה דבר מזעזע	6
אני אף פעם לא אנהג באלימות כלפי אף ילד וכאשר אהיה עד לאלימות אקרא למבוגר	אלימות בין ילדים בבית הספר, במסיבת כיתה, בכל מקום, היא משהו שאסור שיקרה	7
כאשר אני נוסע באוטובוס אני מיד מפנה את מקומי לטובת קשיש/ה	היחס לקשישים בישראל הוא מאוד לא מתחשב, הם אוכלוסיה שחייבים לעזור לה	8
בטח שאני מכיר/ה את שיטת הבחירות בישראל	במדינה דמוקרטית כולם חייבים להבין איך פועלת המערכת השלטונית	9
הצגתי את עצמי כמועמד/ת למועצת תלמידים	יש דברים שאפשר לשפר בכיתה ובבית הספר	10

נספח ו



הילה שפר-חזן

אם רק נדע איך להגיע...

יום הזיכרון ה-22 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין,
י"ב בחשוון תשנ"ו, 4.11.1995
الذكرى ال-22 لاغتيال رئيس الحكومة ووزير الدفاع اسحاق رابين



משרד החינוך



המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים
المقر للتربية المدنية وللحياة المشتركة



22 שנים לרצח יצחק רבין מערך פעילות לתלמידי כיתות י' - יב'

"איזו מדינת ישראל את/ה רוצה?"

מבוא

השנה נציין שבעים שנים להקמת מדינת ישראל ועשרים ושתיים שנים לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. שתי נקודות ציון אלה בלוח השנה הישראלי מזמנות עיסוק והתבוננות במדינת ישראל ובחברה הישראלית, זו הזדמנות לדיון ובירור של דילמות כבדות משקל הנוגעות למאפיינים הבולטים של החברה הישראלית ושאילות לגבי עתידה של המדינה בשבעים השנים הבאות. משטר דמוקרטי מבוסס על ההנחה כי העם הוא שותף אקטיבי בעיצוב החיים הציבוריים, ולנו כאזרחים במשטר דמוקרטי, יש זכות להביע דעה וחובה להשפיע.

למורה

מערך הפעילות המוצע מלווה בכרזה ומיועד לתלמידי כיתות י-יב. הפעילות המוצעת מעודדת את התלמידים לדון בדמותה של מדינת ישראל כפי שהוא עולה מתוך מגילת העצמאות וכפי שהם היו רוצים לראותה - זאת חובתם וזאת גם זכותם כאזרחי העתיד במדינה דמוקרטית.



מטרות

- התלמידים יזונו בדמותה של מדינת ישראל כפי שהיא עולה ממגילת העצמאות, תוך שימת דגש על החזון הערכי שלה.
- התלמידים ינסחו את החזון האישי שלהם ביחס לדמותה הרצויה של מדינת ישראל.
- התלמידים יזונו בתופעות נפוצות בחברה ויבררו את השפעותיהן.
- התלמידים יזונו באפשרויות העומדות בפניהם כבני נוער להיות שותפים במימוש החזון של מדינת ישראל.

למורה

המערך שלפניך הוא מודולארי והוא מאפשר לך לעשות שימוש בחלקים התואמים את תפיסת עולמך, את אופייה של הכיתה ואת המשאבים העומדים לרשותך (זמן, משאבים טכנולוגיים וכיו"ב)



מבנה המערך

- חלק א: מדרש כרזה - דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון עשרים ושתיים שנים לרצח יצחק רבין.
- חלק ב: איזו מדינת ישראל אתם רוצים? התלמידים יזונו בדמותה של מדינת ישראל כפי שהיא משתקפת במגילת העצמאות וכפי שהם רוצים/שואפים שתהיה.
- חלק ג: בתוך כלוב השפה - להפוך את הזר למוכר (פעילות הרחבה והעשרה).

עזרים

1. מקרן ומחשב מחובר לאינטרנט
2. עותקים של הכרזה החינוכית על גבי גיליון A4 (כמספר תלמידי הכיתה)
3. קטעים ביוטיוב:
4. <https://www.youtube.com/watch?v=EfqxqSB5Rl8> - הכרות העצמאות
5. <https://www.youtube.com/watch?v=wKl67YCoH0A&feature=youtu.be> - איזו מדינה אתה רוצה?
6. <https://www.youtube.com/watch?v=80GtXgCSYJw> - קליפ של השיר "ויקיפדיה"
7. עותקים של מילות השיר "ויקיפדיה", מילים: חנן בן ארי וקרן פלס, לחן: חנן בן ארי

חלק א - מדרש כרזה

דיון מונחה בכרזה שעוצבה לציון 22 שנים לרצח רבין

משך הפעילות: 20-30 דקות

המורה יאמר:

אנו מציינים היום עשרים ושתיים שנים לרצח יצחק רבין שנורה בגבו על ידי מתנקש יהודי בסופה של עצרת המונים שהתכנסה תחת הכותרת "כך לשלום, לא לאלמות". מדי שנה בי"ב בחשוון אנו זוכרים ומזכירים את הנרצח ואת הרצח, אנחנו משוחחים על אודות החברה הישראלית ומנסים לברר לאן מועדות פניה.

המורה יציג את הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה - 22 לרצח רבין באמצעות מקרן או על-ידי תלייתה במרכז הכיתה וידון עם התלמידים בשאלות הבאות:



- מה אתם רואים בכרזה?
- אילו תחושות הכרזה מעוררת בכם? מדוע?
- מה המסר הראשוני שמעבירה לכם הכרזה?
- מהם המסרים הגלויים והסמויים שעולים מהכרזה?
- מדוע לדעתכם בחרה מעצבת הכרזה להביע מסר זה?
- מדוע הכיתוב בכרזה אינו אחיד? מה כתוב בה בבירור? אלו חלקים מהכתוב התקשיתם לקרוא? מדוע?
- אלו סטטוסים בכרזה חוזרים על עצמם? מדוע, לדעתכם? מה חסר לדעתכם?
- אילו דילמות, סוגיות וערכים מבטאת הכרזה?
- כיצד תורם העיצוב האמנותי להעברת המסר?
- מהו לדעתכם הקשר בין הכרזה לבין יום הזיכרון ליצחק רבין?

איריס אלוני, מעצבת הכרזה, כתבה כך:

ישראל היא מדינה מורכבת. היא מורכבת מהרבה אנשים המגיעים ממקומות שונים ולהם אמונות שונות וערכים שונים, ובכל זאת כולם עונים להגדרה - "ישראלי" וכולם מרכיבים ביחד את השלם שהוא "מדינת ישראל".

רצח ראש הממשלה יצחק רבין היווה נקודת שבר בחברה שלנו ושיקף את הפער העמוק שקיים בתוכנו. על מנת שאירוע כזה לא ישנה יש להעמיק את הדו-שיח, את הקשב ואת התקשורת בין הרבדים השונים במדינת ישראל.

אני מאמינה שהכרה באחר והבנה שכולנו חלק מאותו השלם הם תנאי הכרחי כדי לייצר תקשורת.

- מה אתם חושבים על דבריה? מדוע?
- בדבריה מדגישה המעצבת את הצורך בדו-שיח, בהקשבה ובתקשורת בין קהלים שונים בחברה הישראלית. האם יש קבוצות שאתם באופן אישי חשים את היעדר הדו-שיח עימם? אילו? מדוע?
- האם אתם מכירים אירועים ו/או ארגונים המקדמים דו-שיח, הקשבה ותקשורת בין קהלים שונים בחברה הישראלית? (למורה: במידה והתלמידים אינם מכירים, ניתן לספר להם על ארגונים צו פיוס, גשר וכו').



המורה יסכם:

מדינת ישראל החוגגת השנה שבעים שנים לתקומתה היא מדינה ריבונית, חזקה, בעלת הישגים רבים ומפוארים ולצידם גם אתגרים שאתם יש להתמודד.

נדמה כי האתגר הגדול מכולם הוא יצירת הישראליות המשותפת. לפני מספר שנים היטיב לנסח זאת הנשיא ריבלין: "הפסיפס הישראלי המתהווה איננו גזרה אלא הזדמנות אדירה. הוא טומן בחובו עושר תרבותי, השראה, אנושיות ורגישות. אסור שהסדר הישראלי החדש ידחוף אותנו להיבדלות ולהיפרדות. אסור לנו לוותר על תפיסה של ישראליות, אלא עלינו לפתוח את שעריה, ולהרחיב את שפתה".

חלק ב

איזו מדינת ישראל אתם רוצים?

התלמידים ידונו בדמותה של מדינת ישראל כפי שהיא משתקפת במגילת העצמאות וכפי שהם שואפים שתהיה **משך הפעילות: 45 דקות**

למורה



בחלק זה שני שלבים:

- בשלב הראשון מבררים התלמידים מה היה חזונם של מייסדי מדינת ישראל כפי שהוא משתקף במגילת העצמאות.
- בשלב השני יצפו התלמידים בסרטון וישוחחו על דמותה הרצויה של מדינת ישראל.

המורה יאמר:

מדי שנה ביום הזיכרון ליצחק רבין, שחל בי"ב בחשוון, אנו זוכרים ומזכירים את הנרצח ואת הרצח. בהזדמנות זאת אנחנו משוחחים על דמותה של החברה הישראלית. הפעם נבחן את חזונם של מייסדי מדינת ישראל כפי שהוא משתקף במגילת העצמאות ונברר לאן מועדות פניה בעתיד.

ראשית נברר מה היה חזונם של מייסדי המדינה לפני כשבעים שנה. ביום שישי ה' באייר תש"ח, 14.5.1948, הכריז דוד בן-גוריון על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל. במעמד זה הוקמה מדינת ישראל כמדינה ריבונית ועצמאית.

למורה



מומלץ להקרין בפני התלמידים את טקס ההכרזה על הקמת המדינה אורך הקטע כ- 2 דקות: <https://www.youtube.com/watch?v=EfqxqSB5RI8>

בתום ההקרנה יאמר המורה:

במגילת העצמאות שעליה חתמו נציגי היישוב היהודי בארץ ישראל, נכתב החזון הערכי של מדינת ישראל (ומומלץ להקרין את הקטע או לחלק לתלמידים את הפסקה המצורפת):

"מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות"

זה היה חזונם של נציגי היישוב היהודי בארץ ישראל לפני כשבעים שנה. אנו חיים כיום במדינת ישראל הריבונית, מדינתו של העם היהודי, מדינה דמוקרטית ובה שמורות לנו הזכות והחובה להיות מעורבים בעיצוב המציאות החברתית והפוליטית.

איזו מדינת ישראל אתם רוצים? את התשובה לשאלה הזו נבקש לברר בעזרת הפעילות הבאה:

- המורה יקרין את הסרטון בקישור המצ"ב (משך הסרטון 3 דקות) <https://www.youtube.com/watch?v=wKl67YCoH0A>

- המורה יבקש מהתלמידים לרשום במהלך הצפייה משפט שאתו הזדהו ביותר.

מבחר שאלות לדיון:

- עם איזה משפט בקטע הזדהיתם במיוחד? איזה משפט בקטע "תפס את עיניכם / אוזניכם"?
- מה חשבתם על הקטע? (אמיתית? מנותק מהמציאות? ציני? משקף מציאות?)
- האם גם אתם מכירים תחושות של רצון "להתנתק מהמדינה"? מה מקורן?
- באיזו מדינת ישראל אתם רוצים לחיות?



כדי לענות על השאלה האחרונה מומלץ לבחור בפעילות הבאה (על ארבעת שלביה):

- שלב א: המורה יחלק לכל המשתתפים את נספח א - "איזו מדינה ישראל את/ה רוצה" וינחה אותם לפעול על פי ההנחיות.
- שלב ב: קבוצתי - המורה יבקש מהמשתתפים להתחלק לקבוצות בנות כ-5-6 משתתפים. כל קבוצה תתבקש לבחור מתוך הטבלה שבנספח א חמישה עקרונות החשובים בעיניה ביותר. המנחה ירכז את תשובות הקבוצות בטבלה על הלוח.
- שלב ג: כל קבוצה תשלח נציג שיתאר בפני כלל המשתתפים את בחירותיהם של חבריו לקבוצה.
- שלב ד: במליאה
 1. המורה ידון עם התלמידים בשונות / בדמיון בין הבחירות השונות של הקבוצות.
 2. המורה יבדוק כיצד התקבלו ההכרעות בקבוצות: על פי עקרון הכרעת הרוב? על בסיס מידע ממדינות דמוקרטיות אחרות וכיו"ב?
 3. המורה ישאל את המשתתפים האם היו משנים את בחירותיהם, אילו היו נדרשים לעצב את אופייה של מדינת ישראל נכון לשנת תש"ח
 4. המורה ירשום על הלוח את רשימת הערכים שנבחרו על ידי הקבוצות.

המורה יאמר:

מגילת העצמאות מפרטת בין היתר את ה'אני מאמין' הערכי של המדינה, וגם היום, 70 שנה לאחר ניסוחה, היא מהווה מצפן ובסיס להתנהלותה של המדינה.

המורה ישאל:

- מה דומה בין הבחירות שלכם לבין 'האני מאמין' הערכי' שנוסח במגילת העצמאות?
- מה שונה בין הבחירות שלכם לבין 'האני מאמין' הערכי' שנוסח במגילת העצמאות?
- מהן לדעתכם הסיבות לדימויו ולשונו?

המורה יסכם:

אזרחים במדינה דמוקרטית שותפים בעיצוב המציאות החברתית והפוליטית. כאזרחים יש לנו זכות להשמיע את קולנו: להגיב, למחות, להצביע בבחירות. יש לנו זכות, ועל פי אנשים רבים גם חובה, להיות מעורבים, להשפיע. המדינה הדמוקרטית היא בעצם בבואה של אזרחיה, של רצונותיהם.

המורה יסכם:

ביולי 2014, לפני יותר משלוש שנים, כתבו שמעון פרס ז"ל וראובן ריבלין נשיא המדינה יבדל"א כי "עלינו להבין שאין לנו דרך אחרת מלבד החיים המשותפים... זה הזמן לבחור בדרך המשותפת. זה הזמן למצוא את המאחד ולא המפלג. זה הזמן להאמין ביכולתנו לחיות כאן על האדמה הזאת. אין לנו אפשרות אחרת... זה בידיים שלנו" (שמעון פרס וראובן ריבלין, אנחנו נזעק בשמם, ידיעות אחרונות, ט' בתמוז תשע"ד, 7.7.2014)

חלק ג

בתוך כלוב השפה: להפוך את הזר למוכר

משך הפעילות: 20-30 דקות

למורה



- חלק זה של המערך הוא בבחינת העשרה והרחבה ואפשר לעסוק בו במהלך השנה ולא רק בסמוך ליום הזיכרון לרבין.
- בחלק זה דנים התלמידים בתופעות שהשתרשו לאחרונה יותר מתמיד בחברה הישראלית ומן הראוי לבחון את השפעותיהן על מעגלים חברתיים קרובים ורחוקים.

המורה יקרין בפני התלמידים את הקליפ של השיר "ויקיפדיה" (מילים: חנן בן ארי וקרן פלס, לחן: חנן בן ארי).
<https://www.youtube.com/watch?v=Y2e7dLa21IU>
(מומלץ להקרין עד דקה 1:13).

המורה יבקש מהתלמידים לרשום במהלך הצפייה משפט שדיבר אליהם / הזדהו אתו / הרגיש אותם וכדומה. מבקביל או לחילופין ניתן לחלק לתלמידים את מילות השיר, בעיקר הבית הראשון והפזמון (ראה נספח ב').

המורה יפנה לתלמידים שאלות בעקבות הצפייה בקליפ:

- עם איזה משפט בקטע הזדהיתם במיוחד? איזה משפט בקטע "תפס את עיניכם / אוזניכם"?
- על מה מדבר השיר?
- מה חשבתם על הקטע? (משקף את המציאות ואמתי? מנותק מהמציאות? ציני? ביקורתי?)
- מדוע לדעתכם קראו היוצרים לשיר בשם "ויקיפדיה"? מה היתרונות ומה החסרונות בשימוש בויקיפדיה?
- מה עמדתו של הכותב? האם הוא מציע פתרון? מהו לדעתכם?
- המורה יבקש מהתלמידים להתחלק לקבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיס ובו מילות השיר "ויקיפדיה" ושאלות המתייחסות לציטוט מתוך השיר או לטקסט אחר. כל קבוצה תתבקש לפעול על פי ההנחיות המצויות תחתיו (ראה נספח ג').



למורה:



חשוב שבמהלך הדיון עם התלמידים יובהר כי הוויקיפדיה אכן משפרת את היכולת לאתר מידע ו"להפוך את הזר למוכר", אך בה בעת היא גם מנציחה את היעדר הדו-שיח או הקרבה, משום שבמקום לשוחח עם הזולת השונה ממך על מנת להכיר, אתה מכיר אותו באמצעות הוויקיפדיה. זאת ועוד, השפה היא תמיד מגבילה, יש לה גבולות - לא ניתן למצות באמצעות שפה בלבד מי "אני" - "אני" מכלול של דברים רבים שקשה מאוד לבטא את כולם באמצעות השפה.

המורה יסכם:

בעצרת שהתקיימה לציון יום הזיכרון ה-19 לרצח יצחק רבין אמר נשיא המדינה ראובן ריבלין: **"אסור לנו לשתוק היום... שתיקה פירושה שויתרנו על החלום ששכחנו לשם מה ובשם מה שבנו למולדתנו"**. בערב האחרון לחייו, אמר יצחק רבין: **"האלימות היא כרסום יסוד הדמוקרטיה, זו לא דרכנו"**. 22 שנים חלפו מאז אך האלימות לא נעלמה. היא נמצאת בתוכנו. היא מרימה ראש וזוקפת קומה, מבססת את מקומה. היא נמצאת בתוכנו. בשפה שאנו מדברים, במילים שבהן אנו בוחרים. רבין לא נרצח רק בגלל חולשה רגעית של הדמוקרטיה הישראלית, אלא ובעיקר על רקע של מציאות חברתית שבה שלטו עוינות ואטימות כלפי האחר והשונה. עלינו לזנוח את המילים שבהם הכתמנו את העבר ושבהן אנו ממשיכים להכתים את ההווה. עלינו למצוא את המילים לכתוב בהן את העתיד. אתם הגשרים שנמתחים מעל אותה תהום שהייתה מונחת אז בינינו - בואו נסכים לא להסכים, בואו נקשיב גם אם לא נשתכנע.

נספח א

איזו מדינת ישראל את/ה רוצה?

דמיינו לעצמכם...

השנה - תשע"ח, 2017 נבחרת להיות נציג בנבחרת המכובדת שתקבע את אופייה של מדינת ישראל ותחליט על הערכים המשמעותיים שלאורם תתנהל המדינה.

הבחירה בידך! איזו מדינה את/ה רוצה?

1. בטבלה שלפניך רשומים כמה עקרונות / ערכים.
2. בחר/י את ה-7 החשובים ביותר שעל פיהם לדעתכם צריכה להתנהל מדינת ישראל. אם חסר ערך תוכל/י להוסיפו בתחתית הטבלה.
3. דרג/י את 7 העקרונות שבחרת לפי סדר חשיבותם בעיניכם (1 = החשוב ביותר). כיצד תנמק/י את בחירותך?

שירות צבאי, לאומי או אזרחי לכולם	שוויון הזדמנויות	שמירת השפה העברית	בחירות דמוקרטיות	תשלום מיסים	עידוד קליטת עלייה
חיזוק הערבות ההדדית	מתן חירות אישית	חופש דת ומצפון	מדינת רווחה (מדינה הדואגת לחלשים)	חתימה לשלום עם מדינות ערב	לימודי תרבות ישראל חובה בבתי הספר היהודיים
חיזוק הקשר עם יהדות התפוצות	חוק חינוך ממלכתי מגיל 3	ריבוי של גופי וערוצי תקשורת	שוויון בפני החוק, הליך משפטי הוגן	שמירת יום השבת וחגי ישראל כימי שבתון	לימודי השפה הערבית בבתי הספר היהודיים
צמצום פערים חברתיים	עידוד יצירה תרבותית מקורית	שמירת כבוד האדם	שמירת החוק	הפרדת רשויות (תלות מינימלית בין הרשות השופטת, המבצעת והמחוקקת)	חופש הביטוי
הזכות לפרטיות ולשם טוב	כבוד לסמלי המדינה	צבא חזק	זכות בחירה לכנסת מגיל 17	חופש העיסוק	אחר

נספח ב

ויקיפדיה

מאת חנן בן ארי וקרן פלס

כמה נוח לזרום עם המוח בהתניות אוטומטיות שלא דורשות לטרוח,
רק לתייג ולנבוח, להסית ולזבוח לאילי הרייטינג אייטמים בכל הכוח,
הכול כבר מסודר לנו בראש מגירות – מגירות,
לא ניתן למציאות להפריע לנו לראות
שכל שמאלני הוא בוגד, כל ערבי מחבל מתאבד,
כל חרדי הוא שודד וכל המתנחלים רצחו את רבין,
כל תל אביב טבעונית, כל נתיבות מסורתית עממית,
כל הדתיים פרימיטיביים עם ציצית ועל הדרך מחקו את דארווין.

אל תכלאוני בשום כלוב,
אל תסכמו אותי בוויקיפדיה –
אני הכול, אני לא – כלום,
אור אינסוף לבוש בגוף
אז אל תכלאוני בשום כלוב.

יום יבוא ולא תכלאוני בשום כלוב,
לא תסכמו אותי בוויקיפדיה,
אני הכול, אני לא – כלום –
עירום באתי ואשוב,
אז אל תכלאוני בשום כלוב,
לא תכלאוני בשום כלוב.

נספח ג

עבודה קבוצתית

כל קבוצה תקבל כרטיסיית עבודה ותתייחס לשאלות המצורפות לכל ציטוט.

"כמה נוח לזרום עם המוח בהתניות אוטומטיות

שלא דורשות לטרוח"

- מהי התניה? מדוע היא נוחה?
- הציגו שתי דוגמאות להתניות יומיומיות.
- מה המסר של הכותבים ביחס להתניות האוטומטיות?
- מה הקשר בין המשפט לבין יום הזיכרון ליצחק רבין?

כרטיסיה 1

"רק לתייג ולנבוח, להסית ולזבוח לאילולי

הרייטינג אייטמים בכל הכוח"

- מה משמעות המושג "תיוג" בשיר?
- מה הקשר בין תיוג להסתה? הציעו הסבר.
- מה המסר שביקשו הכותבים להעביר באמצעות משפט זה?
- מה הקשר בין המשפט לבין יום הזיכרון ליצחק רבין?

כרטיסיה 2

"רק הכסילים מבקשים שיהיו בני האדם דומים אחד לחברו. החכם - הוא ישמח שיש בעולם יום ולילה, קיץ וחורף, זקן וצעיר... צבעי הפרחים וגווני עיניהם של בני האדם וכאשר אלוהים עשה את האדם - זכר ונקבה בראם. רק מי שלא יאהב את המחשבה יצטער על השוני וירגז על הרב גוניות המאלצים את האדם לחשוב, לראות ולהבין". (יאנוש קורצאק, מתוך ילדות של כבוד, 1976, הוצאת הקיבוץ המאוחד)

- מה המסר שביקש הכותב להעביר באמצעות משפט זה?
- הביאו דוגמאות מעולמכם הממחישות שרב-גוניות תורמת לחברה ומעשירה אותה.
- מה הקשר בין המשפט לבין יום הזיכרון ליצחק רבין?

"...השבטיות וחוסר הנכונות לקבל את האחר היא במידה זו או אחרת נחלת הכלל. במרחב הציבורי צריך להיות מקום לכולם, וכל אחד יכבד את מקומו של האחר" (דברים שאמרו הוריה של שירה בנקי שנרצחה במצעד הגאווה בירושלים בטקס גילוי מצבתה ב- 8.9.2015)

- האם אתם מסכימים עם הטענה כי חוסר הנכונות לקבל את האחר היא נחלת הכלל? נמקו
- מהו אותו 'מרחב ציבורי' המופיע במשפט?
- משפט זה נאמר על ידי הוריה של שירה בנקי ז"ל בטקס גילוי מצבתה. בדקו מי הייתה שירה בנקי, קראו את הדברים שנשא הוריה בטקס וצטטו משם משפט שהזדהיתם איתו במיוחד.
- מה הקשר בין המשפט לבין יום הזיכרון ליצחק רבין?